

Nove knjige

## **OKOLIŠNO PRIHVATLJIVO UPRAVLJANJE VODOTOCIMA**

**Emina Hadžić i Ognjen Bonacci**

Univerzitet u Sarajevu, Građevinski fakultet, str. 273, sa ilustracijama,  
bibl. str. 256-266, ISBN 978-9958-638-55-8

Knjiga 'Okolišno prihvatljivo upravljanje vodotocima' poznatih hidrotehničkih eksperata Emine Hadžić (Sarajevo) i Ognjena Bonaccija (Split), obrađuje sve aktuelniju temu vodnog ekološkog inženjeringa, jer se sada uspešnost vodoprivrednih projekata vrednuje upravo po tome koliko su oni uspešno uklopljeni u životnu sredinu / okoliš. Knjiga je veoma korisna za širi krug inženjera i istraživača jer ima multidisciplinarni pristup. Korisno bi bilo da je imaju u rukama i svi oni koji pišu o ekologiji i rekama, a često ne vladaju ni elementarnim tezaursom znanja ni iz ekologije, ni iz hidrotehnike.

Knjiga je vrlo pregledno sistematizovana u četiri velika poglavlja: 1. Vodotoci kao dijelovi okoliša, 2. Osnovne karakteristika i procesi u vodotocima, 3. Hidrološka dinamika vodotoka i njen utjecaj na ekološke procese, 4. Okolišno prihvatljivo upravljanje vodotocima.

Prva glava, u kojoj se vodotoci razmatraju kao delovi okoliša (životne sredine), uvodnog je karaktera i daje vrlo preglednu i studioznu sistematizaciju odnosa čoveka i vodotoka, faza antropogenih uticaja na vodotoke kao dela životne sredine tokom istorijskog razvoja čovečanstva, kao i dobiti / koristi koje čovek ima od vodenih ekosistema.

Druga glava se bavi fenomenima nastanka vodotoka sa svim komponentama vodnog bilansa na jednom slivu, karakteristikama slivova i njihovim uticajem na nastanak i oblik hidrograma oticaja, genezom razvoja rečnih dolina, zakonitostima razvoja rečnog korita i uticajem na odvijanje ekoloških procesa u njima. Razmatraju se promene specifičnosti ekosistema duž vodotoka, uticaj morfologije reka na ekosisteme i antropogeni uticaji na morfologiju korita i ekosisteme.

Treća glava se bavi dinamizmom hidroloških procesa i njihovom povezanošću sa ekološkim procesima. To proističe iz znane činjenice da se biljne i životinjske vrste koje imaju staništa u vodotocima moraju prilagođavati promenama vodnih režima, a ako su te promene nagle, onda se ne mogu prilagoditi i moraju napuštati takva staništa ili bivaju uništene. Ti procesi su razmatrani u okviru pet ekoloških područja vodotoka: glavnog korita, hiporeičke zone, priobalnog područja, plavljenog područja, i šireg područja uticaja vodotoka na priobalno okruženje u rečnoj dolini. Za svako od ovih područja sistematizovane su ključne ekološke osobenosti i procesi.

Centralna glava knjige je glava 4 u kojoj se detaljno razmatra mogućnosti okolišno prihvatljivog upravljanja vodotocima. Centralne teme tog razmatranja su neophodnost integralnog upravljanja vodotocima i slivovima i metode obnove i oporavka vodotoka koji su ekološki degradirani delatnostima ljudi na njima. Stalno uvećavan istovremeni pritisak i na vodne resurse i na životnu sredinu nameće kao jedino spasonosno i delotvorno rešenje integralno upravljanje slivovima. Definišu se bazni principi oporavka vodotoka, koji se vrše odgovarajućim merama i radovima u slivu, koridoru rečnog toka i u koritu samog vodotoka. Zavisno od stepena već ostvarenog nepovoljnog uticaja na vodotoke i ekosisteme autori ukazuju na mogućnosti da se izvrši restauracija, rehabilitacija i remedijacija vodotoka. Autori se u knjizi bave se primenom ekoinženjerskog pristupa, sistematizuju tradicionalne i nove pristupe, pasivne i aktivne mere oporavka, posebno se zadržavaju na problemima obnove vodotoka u urbanim sredinama, ali i na agrotehničkim i šumarskim merama. Takve aktivnosti se ne mogu uspešno raditi bez valjanog monitoringa, pa se autori bave i tim problemom u cilju obezbeđivanja adaptivnog upravljanja tokom čitavog procesa realizacije mera obnove. Istakli su i veliku ulogu akumulacija za opstanak i razvoj. Važnost aktivnog upravljanja vodama u cilju zaštite životne sredine / okoliša preovladava u toj celoj glavi, ali i u celoj knjizi, što je bitna, važna odlika knjige. To je sada jedini moguć pristup, za razliku od davno prevaziđenog 'ne raditi ništa'.

Knjiga 'Okolišno prihvatljivo upravljanje vodotocima' autora Emine Hadžić i Ognjena Bonaccija je poželjna knjiga i njena aktuelnost će se povećavati, jer se proces destrukcije vodotoka sve više ubrzava i to stvara sve veće ne samo ekološke, već i sociološke, ekonomske, urbane, pa i političke probleme. Knjiga je pisana uzorno i sistematizovano, bogata je fotografijama i originalnim šemama, a refrentna lista bibliografskih jedinica je impresivna.

Branislav Đorđević